

Chrzest Polski w mediach¹

Damian Guzek

Termin „chrzest Polski”, chociaż rodzi ogromny problem interpretacyjny w perspektywie filozoficznej, historycznej i teologicznej, równocześnie jest nośnikiem narracji, których ślady funkcjonują w kulturze popularnej oraz w dyskursie medialnym. Spojrzenie na medialną reprezentację chrztu Polski posiada zatem spory potencjał wyjaśniający odnośnie do aktualnego spojrzenia na chrzest Mieszka i jego konsekwencje dla kraju. Takie spojrzenie znajduje uzasadnienie w fakcie, że środki komunikacji zapośredniczonej stanowią obecnie jedną z podstawowych przestrzeni życia ludzi², dostarczają im wiedzy o świecie³, ponadto konstruują swoisty pomost między obrazami w głowach swoich odbiorców a światem zewnętrznym⁴.

W niniejszym artykule autor przyjmuje za cel analizę reprezentacji chrztu Polski w wybranych mediach periodycznych naszego kraju

oraz dyskusję nad wybranymi narracjami, które pojawiają się we wspomnianej reprezentacji. Z tak nakreślonym celem badawczym wiążą się dwa zasadnicze pytania, na które autor udziela odpowiedzi w toku dalszego wywodu. Po pierwsze, jakie są dominujące kategorie prezentacji chrztu Polski w badanych tytułach mediów. Po drugie, gdzie znajduje się klucz do medialnego obrazu chrztu Polski.

Za podstawę teoretyczną badania autor przyjął koncepcję mediatyzacji w ujęciu Andreasa Heppa, Stiga Hjarvarda i Knuta Lundbiego⁵ oraz networked agenda-setting, model w ujęciu Lei Guo i Maxwella McCombsa⁶. Wśród aktualnych podejść teoretycznych, które stawiają sobie za cel sposób zrozumienia wzajemnego wpływu mediów i religii, dominują zwłaszcza dwie orientacje: mediacja oraz mediatyzacja⁷. W przypadku mediacji akcent pada zwłaszcza na mediacyjną naturę samej religii⁸, co współgra

¹ Praca powstała w wyniku realizacji projektu badawczego „Media wobec idei świeckiego państwa” nr 2014/15/N/HS5/00646 finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki.

² G. Osika, *Tożsamość osobowa w epoce cyfrowych technologii komunikacyjnych*, Kraków 2016, s. 8–9.

³ J. Curran et al., *Media system, public knowledge and democracy. A comparative study*, „European Journal of Communication” 2009 nr 1 (24), s. 5–26.

⁴ W. Lippmann, *Public opinion*, New York 1922.

⁵ A. Hepp, S. Hjarvard, K. Lundby, *Mediatization: Theorizing the interplay between media, culture and society*, „Media, Culture & Society” 2 (37) 2015, s. 314–324.

⁶ L. Guo, *Toward the third level of agenda setting theory. A network agenda setting model* [w:] *Agenda setting in a 2.0 world: New agendas in communication*, ed. T.J. Johnson, New York 2014, s. 112–133; *The power of information networks. New directions for agenda setting*, ed. L. Guo, M. McCombs, New York 2016.

⁷ S. Hjarvard, M. Lövheim, *Introduction* [w:] *Media and religion. Nordic perspectives*, Göteborg 2012, s. 11.

⁸ B. Meyer, A. Moors, *Introduction* [w:] *Religion, media, and the public sphere*, ed. B. Meyer, A. Moors, Bloomington 2006, s. 1–25; *Key words in religion, media and culture*, ed. D. Morgan, London 2008.

z założeniami chrześcijańskiej chrystologii⁹. Natomiast w mediatyzacji religii podkreśla się, że media zyskały status współtwórcy aktualnych form życia religijnego¹⁰.

Sam termin „mediatyzacja religii” sprowadza się zatem do sposobu, w jaki media wpływają na zmiany w religii¹¹. Jak sugeruje Steward M. Hoover, ostatecznie aktualne praktyki medialne wokół pytań o religię i duchowość tworzą problem erozji lub relatywizacji religijnych autorytetów¹². Mediatyzacja religii jest zatem zjawiskiem połączonym z szerszymi procesami laicyzacji i sekularyzacji, które z różnym nasileniem dotyczą Polski już od transformacji ustrojowej¹³.

Drugie z podejść, które wyznaczyło perspektywę teoretyczną badania networked agenda-setting, model, czy też trzeci poziom teorii *agenda-setting*, stanowią wyraz aktualnych studiów nad nadal utrzymującym się silnym wpływem agendy medialnej na agendę polityczną¹⁴. Zakłada ona, że przekazy mediów informacyjnych powstają nie w oparciu o indywidualne problemy, które z agendy medialnej trafiają do agendy publicznej, lecz raczej jako sieć semantycznych połączeń pomiędzy wyróżnionymi elementami¹⁵.

Procedura badawcza

Podejmując problem rozumienia chrztu Polski w mediach, autor przeanalizował publikacje dotyczące 1050. rocznicy wydarzenia, które zyskało zarówno wymiar kościelny, jak też państwowy. Przyjęta cezura czasowa pozwoliła zebrać 71 materiałów dziennikarskich publikowanych w okresie od 2 do 18 kwietnia 2016 r. na łamach sześciu największych mediów periodycznych w ogólnopolskich segmentach: portali internetowych (Onet – 23 materiały, Wirtualna Polska – 19); głównych wydań telewizyjnych serwisów informacyjnych (Wiadomości TVP – 7 materiałów, Fakty TVN – 5) oraz ogólnokrajowych dzienników informacyjnych („Gazeta Wyborcza” – 8 materiałów, „Rzeczpospolita” – 9).

Uzyskany materiał badawczy został poddany analizie zgodnie z założeniami teorii ugruntowanej. Oznaczało to, że na wstępie analizy autor nie zakładał *a priori* określonych kategorii, w oparciu o które przeprowadzał badanie. W toku kolejnego czytania poszczególne fragmenty badanych materiałów dziennikarskich uzyskiwały własne kategorie badawcze, z których ostatecznie autor przyjął 169 dominujących¹⁶. Użyte kategorie zostały zamieszczone w końcowym aneksie.

⁹ H.A. Campbell, S. Garner, *Networked theology. Negotiating faith in the digital culture*, Grand Rapids 2016; J. Lekan, *Jeżus Chrystus, pośrednik zbawienia. Uniwersalistyczna wizja hiszpańskiej teologii*, „Teologia w Polsce” 2010 nr 2 (4), s. 336.

¹⁰ A. Hepp, S. Hjarvard, K. Lundby, *Mediatization...*, dz. cyt., s. 321.

¹¹ S. Hjarvard, *The mediatization of religion: A theory of the media as agents of religious change*, „Northern Lights” 2008, nr 6, s. 9–26.

¹² S.M. Hoover, *Complexities: The case of religious culture* [w:] *Mediatization: concept, changes, consequences*, ed. K. Lundby, New York 2009, s. 134.

¹³ I. Borowik, *Odbudowywanie pamięci. Przemiany religijne w Środkowo-Wschodniej Europie po upadku komunizmu*, Kraków 2000, s. 227; J. Mariański, *Religijność społeczeństwa polskiego w perspektywie europejskiej*, Kraków 2004, s. 115.

¹⁴ E. Nowak, *Teoria agenda-setting a nowe media*, „Studia Medioznawcze” 2016, nr 3 (66), s. 24.

¹⁵ L. Guo, *Toward the third level...*, dz. cyt.; *The power of information networks...*, dz. cyt.; L. Guo et al., *Coverage of the Iraq War in the United States, Mainland China, Taiwan and Poland: A transnational network agenda-setting study*, „Journalism Studies” 2015, nr 3 (16), s. 343–344.

¹⁶ K. Charmaz, *Teoria ugruntowana*, tłum. B. Komorowska, Warszawa 2009; do nielicznych przykładów wykorzystania teorii ugruntowanej w medioznawstwie, zob. A. Neumaier, *Handling deficiencies: Conditions, modes, and consequences of using online Christian discussion boards* [w:] *Religion and Internet*, ed. D. Enstedt, G. Larsson, E. Pace, Leiden 2015, s. 131–146.

Tabela 1. Macierz Onetu, fragment obejmujący kategorie nr 1–26*

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	0	0	1	1	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	0	1	0	1	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	0	1	1	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	0	1	1	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	0	1	1	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	0	1	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15	0	1	1	1	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16	0	1	1	1	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
19	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
23	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
24	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
26	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0

*Numery w macierzy odpowiadają numerom kategorii badawczych zawartych w końcowym aneksie

Źródło: badania własne

Uzyskany materiał jakościowy dodatkowo uzupełniono o wyniki ilościowe. Wspomniane kategorie obecne w materiale badawczym zostały ujęte w systemie binarnym (0 – oznaczające brak kategorii w artykule, 1 – oznaczające obecność kategorii) w tabelach, na bazie których autor skonstruował macierze zawartości każdego z podjętych tytułów mediów. Jak pokazuje fragment macierzy Onetu (tabela 1.), każda z komórek zawiera liczbę razy, kiedy dwie kategorie pojawiają się w tym samym artykule.

W oparciu o programy do sieciowej analizy danych (UCINET) autor ustalił kwadratowe zagadnienie przydziału (QAP), które wskazało na poziom korelacji sieci powstałych na bazie badanych tytułów. Następnie wyróżnił problemy węzłowe związane z tematyką chrztu Polski, ustalił ich centralność oraz kształt ich struktury. Całość pozwoliła na podjęcie bardziej precyzyjnej analizy badanego materiału, prezentację wybranych problemów oraz ich wizualizację. Opierając się na programie do prezentacji sieci

(NetDraw), autor zaprezentował w formie graficznej kształt struktury wybranych sieci oraz kategorii kluczowych dla ich opisu.

Chrzest Polski w mediach – aspekt ilościowy

Przypadająca na 14 kwietnia 2016 r. rocznica 1050-lecia chrztu Polski, a właściwie prawdopodobna data chrztu Mieszka i jego dworu, jest związana z określonym kontekstem społeczno-politycznym. Po pierwsze, w aktualnych warunkach ustrojowych rocznica przyjęcia chrztu przez Mieszka jest w sposób naturalny uważana za fundament chrześcijaństwa w Polsce oraz zaczątek polskiej państwowości. To zdobycz demokratycznych przemian, dzięki którym Polska, chociaż pozostaje państwem świeckim, z szacunkiem odnosi się do chrześcijańskich podstaw narodu, kultury oraz państwowości. Obraz tego typu wyraźnie odbiega od standardowego obrazu państwa świeckiego, które święciło triumfy w XIX wieku w Niemczech i Francji, a ponadto

Tabela 2. Stopień centralności kluczowych kategorii

Tytuł	Centralne kategorie (węzły)	Stopień centralności
„Gazeta Wyborcza”	1050. rocznica chrztu	25
	Mieszko	23
	Ogromna waga decyzji Mieszka	23
	Abp Stanisław Gądecki, Przewodniczący KEP	17
	Abp Wojciech Polak, Prymas Polski	17
„Rzeczpospolita”	Mieszko	19
	Ogromna waga decyzji Mieszka	17
	1966 procesja z Ikoną Jasnogórską	16
	Chrzest kształtował państwo	16
	Chrzest skokiem o charakterze cywilizacyjnym	16
	Chrzest skokiem o charakterze kulturowym	16
	Chrztem Polska weszła do rodziny narodów chrześcijańskich	16
	Polska przyjęła w 966 r. kulturę Zachodniej Europy	16
Fakty TVN	Mieszko	55
	1050. rocznica chrztu Polski	44
	Dobrawa	44
	Obchody państwowe	44
	Zgromadzenie Narodowe w Poznaniu	44
	Paetz planuje koncelebrować mszę św.	34
	Konfesja św. Wojciecha	34
	Miasto Gniezno	34
	Prymas Polski zaprasza wszystkich biskupów na uroczystości	34
Wiadomości TVP	2016 procesja z Ikoną Jasnogórską	65
	Mieszko	65
	Katedra gnieźnieńska	58
	Prezydent wygłasza orędzie	54
Onet	1050. rocznica chrztu	99
	Mieszko	98
	Prezydent uczestniczy w eucharystii w archikatedrze poznańskiej	89
Wirtualna Polska	Obchody państwowe	47
	1050. rocznica chrztu	44
	Zgromadzenie Narodowe w Poznaniu	44
	Mieszko	39

Źródło: badania własne

wpłynęło na zredukowanie roli Kościoła katolickiego w społeczeństwie¹⁷.

Nietrafne okazuje się porównanie do 1966 r., w czasie którego przygotowano katolickie uroczystości Milenium chrztu oraz kierowane przez PZPR konkurencyjne obchody 1000-lecia państwa polskiego. W momencie transformacji ustrojowej ustał bowiem wrogi stosunek władz PRL do Kościoła katolickiego przypadający na lata 1944–1989. W wyniku uchwalenia pakietu ustaw wyznaniowych z 17 maja 1989 r. nastąpiła normalizacja stosunków państwo–Kościół¹⁸. Zakończył się również wieloletni proces podporządkowywania sobie struktur kościelnych przez aparat państwowo-partyjny PRL¹⁹. Kolejne lata współistnienia Kościoła i państwa cechowała dynamika „od podejrzeń do kooperacji”²⁰.

Rocznica 1050-lecia chrztu Polski przypadała na okres wzmożonego dialogu Episkopatu oraz przedstawicieli legislatywy i egzekutywy. Należy jednak pamiętać, że w kontekście sporu politycznego o Trybunał Konstytucyjny na uboczu obchodów znalazła się parlamentarna opozycja. Wyraz jej kontry do działań partii rządzącej przełożył się również na obecne w mediach hasła bojkotu rocznicy chrztu Polski, czy przypominanie o trosce o zdobycze cywilizacyjne, które przyniosła decyzja Mieszka.

W tak zarysowanym kontekście badania należy osadzić wyniki ilościowe prezentowanej analizy, zawężone przez autora do dwóch najistotniejszych zmiennych w analizie sieciowej: centralności (*centrality*) oraz kształtu struktury (*structural position*), która powsta-

je na bazie poruszanej tematyki. O wadze centralności świadczy fakt, że wyznacza ona główne problemy dla struktury danej sieci, czyli węzły (*nodes*), które osiągają najwyższy poziom aktywnych powiązań w badanej strukturze²¹. Na bazie centralnych węzłów opiera się zatem narracja poszczególnych mediów. Natomiast w oparciu o kształt struktury można dostrzec wyraźnie, które z badanych kategorii pojawiają się w separacji do reszty podejmowanej tematyki. Wskazuje to na istotne wątki poboczne lub narracje o charakterze alternatywnym.

Przyjmując za wyznacznik trzy centralne węzły, które tworzą sieć tematyczną rocznicy chrztu Polski, w badanych mediach jest dostrzegalna zwłaszcza postać Mieszka, prezentowanego zarówno jako władca państwa, jak i członek określonej rodziny. Wyraźnie umiejscawia to aspekt historyczny chrztu w perspektywie indywidualnej. Chrzest jest w istocie działaniem Mieszka, a nie podmiotu zbiorowego określonego Polską.

Centralność tematyki badanych tytułów prasy drukowanej osadza historycznego władcę Polan w kontekście konsekwencji jego decyzji. W pierwszej kolejności, zwracając uwagę na jej znaczenie (drugi wynik centralności w „Gazecie Wyborczej” – z 23 powiązaniem oraz w „Rzeczpospolitej” – z 17 powiązaniem). Natomiast w ujęciu portalu Onet oraz serwisu Wiadomości TVP postać pierwszego władcy Polski stanowi węzeł dla praktycznie całej poruszanej tematyki (Onet – z 98 powiązaniem oraz Wiadomości TVP – z 65).

¹⁷ M. Król, *Pora na demokrację*, Kraków 2015, s. 60–61.

¹⁸ M. Grabowska, *Tło polityczne likwidacji Urzędu do Spraw Wyznań w 1989 roku* [w:] *Polityka wyznaniowa a prawo III Rzeczypospolitej*, red. M. Skwarzyński, P. Steczkowski, Lublin 2016, s. 128.

¹⁹ B. Noszczak, *Polityka państwa wobec Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce w okresie internowania prymasa Stefana Wyszyńskiego. 1953–1956*, Warszawa 2008, s. 450.

²⁰ *Bilateralizm w stosunkach państwo-kościelnych*, red. M. Bielecki, Lublin 2011; J. Gowin, *Religia i ludzkie biedy. Ks. Tischnera spory o Kościół*, Kraków 2003, s. 65.

²¹ G. Robins, *Doing social network research. Network-based research design for social scientists*, Los Angeles 2015, s. 26.

Tabela 3. Korelacja QAP

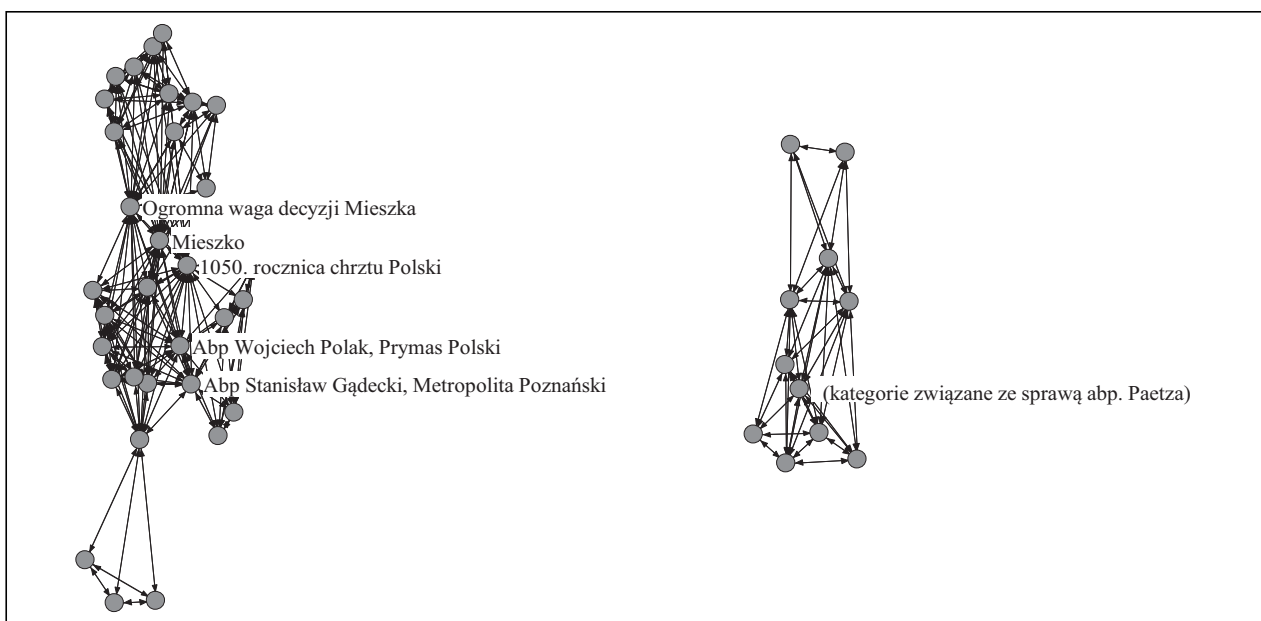
	„Gazeta Wyborcza”	Onet	„Rzeczpospolita”	TVN	TVP	Wirtualna Polska
„Gazeta Wyborcza”	1,000	0,233	0,200	0,132	0,071	0,096
Onet	0,233	1,000	0,269	0,162	0,223	0,244
„Rzeczpospolita”	0,200	0,269	1,000	0,106	0,151	0,066
TVN	0,132	0,162	0,106	1,000	0,063	0,242
TVP	0,071	0,223	0,151	0,063	1,000	0,266
Wirtualna Polska	0,096	0,244	0,066	0,242	0,266	1,000

Źródło: badania własne

Wyliczona w programie UCINET korelacja sieci powstałych na bazie badanych mediów, która uwzględnia kwadratowe zagadnienie przydziału (QAP), okazuje się stosunkowo niska. W przypadku najbliższych tematycznie Onetu i „Rzeczpospolitej” wynosi zaledwie (+ 0,269, $p < 0,001$). Wyraźny rozdźwięk między kształtem sieci tematów w poszczególnych mediach wymaga zatem scharakteryzowania kształtu struktury poszczególnych sieci. Szczególnie interesujące okazują się przypadki „Gazety Wyborczej” (rys. 1.) oraz „Rzeczpospolitej”, w których widać separację i zarazem

atomizację tematyki poruszanej na łamach. Oba tytuły posiadają oddzielną od reszty sieć problemów związanych z obecnością abp. Juliusza Paetza podczas uroczystości 1050-lecia chrztu Polski. O ile jednak pierwsza okazuje się podejmować temat dość wyraźnie, o tyle na łamach „Rzeczpospolitej” sprawa abp. Paetza sprowadza się wyłącznie do czterech kategorii sygnalizujących powrót problemu oraz interwencję nuncjusza.

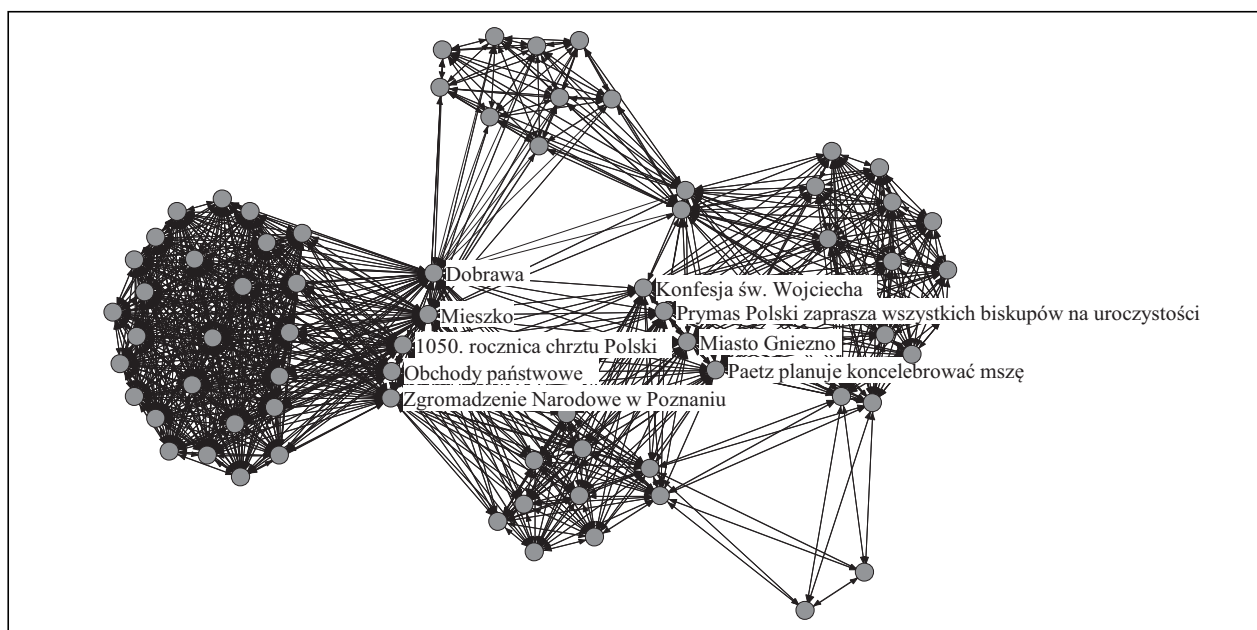
W przypadku serwisów telewizyjnych powiązania między poszczególnymi kategoriami tematycznymi pozostają stosunkowo zwarte.

Rys. 1. Sieć „Gazety Wyborczej” na temat rocznicy chrztu Polski*

Źródło: badania własne

* Z uwagi na utrudnienia w prezentacji danych autor ograniczył się do wskazania centralnych kategorii „Gazety Wyborczej” ujętych w tabeli 2.

Rys. 2. Sieć TVN na temat rocznicy chrztu Polski*

Źródło: badania własne

* Z uwagi na utrudnienia w prezentacji danych autor ograniczył się do wskazania centralnych kategorii TVN ujętych w tabeli 2.

Całość tematyki prezentowanej w Wiadomościach TVP tworzy spójną narrację opartą na centralnej postaci Mieszka, Ikony Jasnogórskiej oraz prezydenta Andrzeja Dudy. Tymczasem w Faktach TVN (rys. 2.) tematyka chrztu powiązana w jedną całość nieznacznie rozprasza się w stronę kwestii abp. Paetza, znaczenia i konsekwencji chrztu, przebiegu uroczystości, lecz również spraw akcydentalnych – takich, jak słabej jakości teledysk na 1050. rocznicę wydarzenia.

Chrzest Polski w mediach – aspekt jakościowy

Jak spostrzegają Heidi A. Campbell i Stephen Garner, łączenie teologii z metaforami powstałymi w wyniku użytkowania sieci daje szansę do dyskusji nad zdobyczami oraz wyzwaniem, jakie kultura cyfrowa dostarcza chrześcijań-

skim wspólnotom²². Przyjęcie tej intuicji pozwala uchwycić kontekst aktualizacji rozważań dogmatyków na temat sakramentu chrztu czy też samego chrztu Polski. Jakościowa analiza materiałów dziennikarskich opublikowanych w badanych sześciu mediach dostarcza zatem kilku znaczących uwag, które rozjaśniają kontekst aktualnej refleksji nad chrztem Mieszka, narodu polskiego oraz samej Polski.

Po pierwsze, we wspomianej w części ilościowej kategorii działań Mieszka, akcent jest położony na dojrzałość, a zarazem pragmatyzm jego decyzji. Przywoływany pogląd abp. Stanisława Gądeckiego, że gdyby nie chrzest Mieszka, to Polska mogłaby stanowić część Rosji, jest tylko jednym z wielu wyimków. Kluczowe okazuje się jednak samo spojrzenie na decyzję Mieszka w kategorii aktu

²² H.A. Campbell, S. Garner, *Networked theology...*, dz. cyt., s. 12–13.

jednostki i wynikających z niego zobowiązań całego narodu.

W badanych tytułach pojawiały się materiały nawiązujące do budowania Polski dla przyszłych pokoleń oraz wzywające do nawrócenia całego państwa (wyjątek stanowiła Wirtualna Polska). Koncept potrzeby nawrócenia się narodu w związku z obchodami 1050-lecia chrztu Polski dobrze oddawał idee prymasa Wyszyńskiego, propagowane w związku z obchodami Milenium chrztu²³. O wiele rzadziej poruszano ideę Milenium jako daty potwierdzającej wierność tradycji chrześcijańskiej. Wyjaśnienie tego faktu może być dwojakie. Z jednej strony sprzyja temu sama natura mediów, które momenty przejścia zwykły traktować w sposób szczególnie²⁴. Z drugiej strony aktualny kontekst społeczno-polityczny (kryzys migracyjny, spory wewnątrz Unii Europejskiej²⁵) oraz brak wyraźnych przywódców w polskim Episkopacie sprzyjają w odwołaniach do sprawdzonych narracji Prymasa Tysiąclecia.

Przekazy mediów z łatwością przechodziły od kwestii religijnych do wątków związanych z państwem i narodem. Liczne fragmenty wyjaśniające znaczenie chrztu Mieszka koncentrowały się głównie na wątkach politycznych, np. cywilizacyjnych konsekwencjach chrystianizacji Polan czy znaczeniu wejścia w przestrzeń średniowiecznego *christianitas*. Treści o ściśle religijnych konotacjach nie występowały w separacji, tak jak miało to miejsce np. w związku ze sprawą abp. Paetza w prasie drukowanej. W zamian dostrzegano naturalne dla wspólnej rocznicy przemieszczenie wątków religijnych i politycznych. Oddają to zwłaszcza dwa przykłady:

Ikona Jasnogórska przemierzająca ulicami Gniezna i Poznania (wyraźny znak sacrum w przestrzeni publicznej) oraz wystąpienia prezydenta Andrzeja Dudy podczas liturgii (działanie aktora politycznego w przestrzeni sakralnej).

Zakończenie

Podjmując problem medialnej reprezentacji 1050-lecia chrztu Polski, dostrzegamy, że początek chrystianizacji Polski oraz jego okrągła rocznica sprowadzają się w zasadzie do indywidualnej decyzji Mieszka, motywacji, które jej przyświecały oraz konsekwencji, które przyniosło jej podjęcie. Ta narracja, spójna z katolicką sakramentologią, nie jest w stanie wyjaśnić dylematów związanych z możliwością ochrzczenia całego narodu, wyznacza jednak jasną perspektywę „nowego stworzenia”, którą jednej osobie przynosi chrzest (2 Kor 5,17).

Źródło medialnej interpretacji rocznicy chrztu Polski znajdziemy jednak nie w przypisach do komentarzy biblijnych, lecz wielkiej rocznicy Millenium chrztu z 1966 r. Centralne wątki związane z odpowiedzialnością narodu wynikają wprost z wizji Milenium, jaką nakreślił kard. Stefan Wyszyński. Tymczasem wyraźne przemieszczenie wątków kościelnych i państwowych należałoby tłumaczyć organizacyjnym mariażem tronu i ołtarza naturalnym dla tego typu rocznic. Na tle skrajnie przeciwstawnych uroczystości Millenium oraz 1000-lecia państwa należy widzieć w tym objaw normalności stosunków państwo–Kościół, możliwych do realizacji w demokratycznym państwie członkowskim Unii Europejskiej²⁶. I to niezależnie od tego czy promuje model uznanych społecz-

²³ S. Wyszyński, *Jasnogórskie Śluby Narodu*, 26 sierpnia 1956, <http://dziedzictwo.ekai.pl/text.show?id=4192> [dostęp: 03.02.2016].

²⁴ D. Dayan, E. Katz, *Wydarzenie medialne. Historia transmitowania na żywo*, tłum. A. Sawisz, Warszawa 2008, s. 190.

²⁵ J. Zielonka, *Koniec Unii Europejskiej?*, tłum. E. Gołębiowska, Warszawa 2014.

²⁶ P. Mazurkiewicz, *Polityka niedyskryminacji w kontekście Unii Europejskiej* [w:] *Katolickie zasady relacji państwo–Kościół a prawo polskie*, red. J. Kurkowski, M. Sitarz, H. Stawniak, Lublin 2015, s. 300.

ności wyznaniowych, czy też model kościoła popieranego (*endorsed church*)²⁷.

Tak ujęte zakończenie prowadzi do trzech zasadniczych wniosków:

1. Medialna reprezentacja wydarzenia religijnego związanego z rocznicą 1050-lecia chrztu Polski zakłada różnorodność perspektyw, które łączy centralna rola Mieszka I w historycznym fakcie chrztu.
2. W badanym materiale ujawnia się narracja kościelna oparta na myśli milenijnej pryma-

sa Wyszyńskiego. Wskazuje to z jednej strony na aktualność jego przesłania, z drugiej – na brak twórczego podejścia w konstruowaniu przesłania Kościoła na 1050. rocznicę chrztu Polski.

3. Badana rocznica sprzyjała znaczącemu zmieszaniu wątków religijnych z wątkami politycznymi, co wyraźnie wynika z medialnej reprezentacji aktywności polityków w sferze publicznej i w przestrzeni sakralnej.

Aneks

Tabela 4. Użyte kategorie badawcze

Lp.	Kategoria
1.	Sprawa Paetza przynosi Polsce wstyd
2.	Paetz planuje koncelebrować mszę
3.	Paetz wielbicielem męskiej bielizny
4.	Paetz oskarżony o molestowanie kleryków
5.	Brak pokuty dla Paetza
6.	Paetz czuje się gospodarzem uroczystości
7.	Paetz na siłę chce wziąć udział w uroczystości
8.	Paetzowi nie godzi się koncelebrować eucharystii
9.	Skandal z Paetzem nadal niewyjaśniony
10.	Świeccy zaangażowani w sprawę Paetza
11.	Nieujawniony raport Watykanu w sprawie Paetza
12.	Paetz ma zakaz przewodniczenia publicznym uroczystościom
13.	Paetz na spotkaniach z Benedyktem XVI
14.	Paetz podczas pogrzebu pary prezydenckiej
15.	Sprawa Paetza wskazuje na niski poziom kultury społecznej w Kościele

Lp.	Kategoria
16.	Prymas Polski zaprasza wszystkich biskupów na uroczystości
17.	Bp Tadeusz Pieronek popiera udział Paetza w uroczystościach
18.	Watykan zakazuje Paetzowi udziału w rocznicy
19.	Watykan reaguje błyskawicznie w sprawie Paetza
20.	Paetz ma żyć w odosobnieniu, postawie skruchy i modlitwy
21.	Paetz ma zakaz udziału w ŚDM
22.	Przewodniczący KEP popiera zakaz Watykanu dla Paetza
23.	Sesja Plenarna KEP w Gnieźnie
24.	Zjazd duchowieństwa w Gnieźnie
25.	Prymas Polski podczas zjazdu KEP
26.	Uroczystości na Ostrowie Lednickim
27.	Ekumeniczny wymiar uroczystości na Ostrowie Legnickim
28.	Po raz pierwszy zabił dzwon Mieszka i Dobrawy
29.	Miasto Gniezno
30.	Katedra gnieźnieńska

²⁷ B. Neuberger, *Religion and state in Europe and Israel*, „Israel Affairs” 1999, nr 2 (6), s. 70–71.

Lp.	Kategoria
31.	Katedra poznańska
32.	Konfesja św. Wojciecha
33.	Relikwiarz św. Wojciecha
34.	Ołtarz centrum wydarzeń w Gnieźnie
35.	Eucharystia w katedrze gnieźnieńskiej
36.	Legat papieski przewodniczy eucharystii w katedrze gnieźnieńskiej
37.	Prezydent uczestniczy w eucharystii w katedrze gnieźnieńskiej
38.	Premier uczestniczy w eucharystii w katedrze gnieźnieńskiej
39.	Jarosław Kaczyński uczestniczy w eucharystii w katedrze gnieźnieńskiej
40.	Wierni podczas uroczystości w Gnieźnie
41.	Oklaski po przemówieniu prezydenta w Gnieźnie
42.	Wielogodzinna modlitwa w poznańskiej farze
43.	Eucharystia w archikatedrze poznańskiej
44.	Legat papieski przewodniczy eucharystii w archikatedrze poznańskiej
45.	Ewangelizacja na stadionie Lecha
46.	Eucharystia na stadionie Lecha
47.	Legat papieski przewodniczy eucharystii na stadionie Lecha
48.	Odnowienie przyrzeczeń chrztu na stadionie Lecha
49.	Prezydent uczestniczy w eucharystii w archikatedrze poznańskiej
50.	Premier uczestniczy w eucharystii w archikatedrze poznańskiej
51.	Jarosław Kaczyński uczestniczy w eucharystii w archikatedrze poznańskiej
52.	Teledysk na rocznicę chrztu Polski
53.	Teledysk o chrzcie Polski popularny w sieci
54.	Świeccy zaangażowani w rocznicę chrztu Polski
55.	Dominik Górny – autor teledysku o chrzcie Polski
56.	Teledysk o chrzcie jest nieestetyczny

Lp.	Kategoria
57.	Krytyczne wypowiedzi internautów na temat teledysku o chrzcie Polski
58.	Kuria Poznańska sugeruje usunięcie teledysku z sieci
59.	ks. Rafał Ostrowski (współautor teledysku)
60.	1000 Zjazd Gnieźnieński
61.	1385 Polska wyznaczyła standardy tolerancji
62.	1683 wiktoria wiedeńska
63.	1920 Bitwa Warszawska
64.	1956 Poznań
65.	1966 Procesja z Ikoną Jasnogóorską
66.	1978 Wybór Jana Pawła II na papieża
67.	1979 Jan Paweł II pierwszy raz w Polsce
68.	1980 Powstanie „Solidarności”
69.	2016 Procesja z Ikoną Jasnogóorską
70.	Mieszko
71.	Dobrawa
72.	Okoliczności chrztu Mieszka
73.	Chrzest kształtował państwo
74.	Chrzest dworu księcia
75.	Ogromna waga decyzji Mieszka
76.	Przyjęcie chrztu w obrządku łacińskim określiło polską tożsamość
77.	Polska przyjęła w 966 kulturę Zachodniej Europy
78.	1966 przełomowym momentem historycznym
79.	Chrztem Polska weszła do rodziny narodów chrześcijańskich
80.	Chrztem Polska połączyła się z Europą
81.	Wyjątkowa rocznica chrztu Polski
82.	Rocznica oznacza wierność tradycji chrześcijańskiej
83.	Rocznica to powrót do źródła

Lp.	Kategoria
84.	Chrzest najważniejszym wydarzeniem w naszej historii
85.	Chrzest przełomem w historii Polski
86.	Chrzest skokiem o charakterze cywilizacyjnym
87.	Chrzest skokiem o charakterze religijnym
88.	Chrzest skokiem o charakterze kulturowym
89.	Chrzest połączeniem z europejską kulturą prawną
90.	Chrzest ze wschodu mógłby oznaczać, że dziś jesteśmy częścią Rosji
91.	W rocznicę potrzeba nawrócenia całego państwa
92.	Obowiązek budowania Polski dla przyszłych pokoleń
93.	Aresztowanie Ikony Jasnogórskiej w PRL
94.	Peregrynacja ramy Ikony Jasnogórskiej
95.	Uroczystości 1966 próbą sił władzy i Kościoła
96.	Uroczystości 1000-lecia państwa udawaniem, że chrztu nie było
97.	Milenium chrześcijaństwa: procesje, nabożeństwa, Paweł VI, pusty tron papieski na Jasnej Górze
98.	Milenium państwa: defilady, zawody sportowe, budowa 1000 szkół, The Beatles
99.	Historia przyznała rację kardynałowi Wyszyńskiemu
100.	Milenium na Jasnej Górze
101.	Brama Ryba w Legnicy
102.	Krzyż
103.	Flaga
104.	Zdaniem opozycji oddalamy się od Europy i jej standardów
105.	PO, .Nowoczesna, PSL myślą o bojkocie uroczystości 1050-lecia chrztu
106.	.Nowoczesna rozpoczęła „alternatywne” obchody
107.	Opozycja krytykuje rząd
108.	Antyrządowa manifestacja KOD
109.	Władza czyni zło, więc opozycja protestuje

Lp.	Kategoria
110.	Opozycja nie szanuje uroczystości
111.	Szkolne podręczniki są już nieaktualne
112.	Nowe hipotezy odnośnie do chrztu
113.	To Chrobry chrystianizował kraj
114.	Film „Krzyż i korona”
115.	Zgromadzenie Narodowe w Poznaniu
116.	Obchody państwowe
117.	Mizerne przygotowanie Zgromadzenia Narodowego
118.	Problemy techniczne w trakcie rozpoczęcia Zgromadzenia Narodowego
119.	Brak byłych prezydentów podczas Zgromadzenia Narodowego
120.	Brak prezydentów Czech i Niemiec podczas Zgromadzenia Narodowego
121.	PiS zawłaszcza uroczystość 1050-lecia chrztu Polski
122.	Premier rozwija politykę historyczną
123.	Prezydent wygłasza orędzie
124.	Jarosław Kaczyński uczestniczy w uroczystościach państwowych w Poznaniu
125.	Orędzie prezydenta było ważną syntezą historii Polski
126.	Mieszane reakcje na orędzie prezydenta Dudy
127.	Prezydent nie przestrzega prawa
128.	Prezydent nawołuje do dbania o rządy prawa
129.	Biskupi różnych wyznań obecni na Zgromadzeniu Narodowym
130.	Przedstawiciele parlamentów europejskich obecni na Zgromadzeniu Narodowym
131.	Korpus dyplomatyczny obecny na Zgromadzeniu Narodowym
132.	Na niebie eskadra i biało-czerwona flaga
133.	Kard. Kazimierz Nycz
134.	Bp Michał Janocha
135.	O. Jan Góra

Lp.	Kategoria
136.	Bp Grzegorz Ryś
137.	Działalność papieża Franciszka
138.	Bł. Jerzy Popiełuszko
139.	Abp Stanisław Gądecki, metropolita poznański
140.	Abp Celestino Migliore, nuncjusz SA
141.	Jacek Sasin, poseł PiS
142.	Konrad Morawicki, wicepremier
143.	Abp Sławoj Leszek Głódź
144.	Abp Wojciech Polak, prymas Polski
145.	Jan Maria Jackowski, senator PiS
146.	Sławomir Neumann, szef Klubu PO
147.	Jan Żaryn, senator PiS
148.	Grzegorz Schetyna, prezes PO
149.	Marek Jurek
150.	Władysław Kosiniak-Kamysz
151.	Marek Jakubiak
152.	Ryszard Petru

Lp.	Kategoria
153.	marszałkowie Sejmu i Senatu
154.	Ewa Kopacz
155.	Kard. Stefan Wyszyński
156.	Ks. Paweł Rytel-Andrianik, rzecznik KEP
157.	1050. rocznica chrztu Polski
158.	Święto Kościoła
159.	Kościół zawłaszcza przestrzeń publiczną
160.	Manifestacja przeciwników procesji z okazji 1050-lecia chrztu Polski
161.	Manifestacja przeciwników zakazu aborcji
162.	Krytyka „Gazety Wyborczej”: Kaczyński z Dudą, Tusk z Putinem
163.	Nowojorski mural na 1050-lecie chrztu Polski
164.	Oratorium 966
165.	Ogniska z okazji rocznicy chrztu
166.	Strażacy świętują 1050-lecie chrztu
167.	Wystawa w Bibliotece Śląskiej
168.	Utrudnienia w ruchu drogowym w Poznaniu
169.	Jesus Christ Superstar w Poznaniu